

तबत्ता क्र. 4.10 : भारतीय द्वीपकल्प पठार

प्राकृतिक विभाग (1)	पठार (2)	मैदान (3)	खोरे/नद्या (4)	डोंगररांगा/टेकड्या (5)
1. मध्यवर्ती उंचवट्याचे प्रदेश I. उत्तर मध्यवर्ती उंचवट्याचा प्रदेश अ) अरवली रांग व अबू पर्वत	मलपुरा उंचवटा, भोरत पठार (बंगालचा उपसागर व अरबी समुद्राच्या नद्यांचा जलविभाजक)		मही, लुनी, जोगरी, बंदी, सुकरी	दिल्ली कटक, जारगा टेकड्या, मारवाड टेकड्या, हर्षनाथ टेकड्या
ब) पूर्व राजस्थानचा उंचवट्याचा प्रदेश		मलपुरा करौली मैदान, मेवाड मैदान, बनस मैदान, मही मैदान/छपन्न मैदान.	बनस व उपनद्या, चंबळ खोरे व बिहड/घळ्या.	
क) मध्य भारत पठार	कोटा/हरवती उंचवटा, मोरेना पठार, करौली पठार, बिहड आणि ओबडधोबड प्रदेश.	कोटा मैदान, भरतपूर मैदान.	चंबळ-सिंद खोरे, यमुना व बाणगंगा नदीचा जलविभाजक.	
ड) बुंदेलखंड उंचवट्याचा प्रदेश (विंध्याचल पठार)	बुंदेलखंड पठार	बुंदेलखंड मैदान (ट्रान्स यमुना मैदान), बुंदेलखंड समतलप्राय मैदान.	बेतवा, धसन, केन व उपनद्या, बिहड, अप्पर बेतवा खोरे.	गोलाकार उंचवट्याच्या टेकड्या.
II. दक्षिण मध्यवर्ती उंचवट्याचा प्रदेश अ) माळवा पठार	माळवा पठार, मही खोऱ्याचा पूर्व भाग पठारी.		नर्मदा, तापी, मही तर यमुना व बेतवा, अप्पर चंबळ-पर्वती खोरे, अप्पर बेतवा खोरे, चंबळ बिहड.	
ब) विंध्याचल	बिजवार - पन्ना पठार.		गंगा आणि दक्षिण भारत नदीप्रणालीचा जलविभाजक, चंबळ, बेतवा आणि केन नद्यांची उगमस्थाने, नदीचौर्य.	डोंगराळ दऱ्या, भारनेर आणि कैमूर टेकड्या.
2. पूर्वेकडील पठारे अ) बाघेलखंड पठार (विंध्याचल पठार)	बाघेलखंड पठार (प्राचीन अरवली पर्वताचे अवशेष)		शोण व उपनदी गोपाड, शोण व महानदीचा जलविभाजक नर्मदा-शोण द्रोणी, करमनसा, डोन्स, बेलावर नद्या.	

प्राकृतिक विभाग (1)	पठार (2)	मैदान (3)	खोरे/नद्या (4)	डोंगररांगा/टेकड्या (5)
ब) छोटा नागपूर पठार	पटलौंड, बाघमुंदी, सिंगभूम, हजारीबाग, रांची, पालामाऊ, धनबाद, संथाळ परगणा.	चैबासा मैदान, रामगड समतलप्राय मैदान.	दामोदर, सुवर्णरेखा, उत्तर कोयल, दक्षिण कोयल व बरकार नद्या, अरीय नदीप्रणाली.	राजमहल टेकड्या.
क) महानदी खोरे			महानदी आणि शेवनाथ, हसदेव, मना उपनद्या.	
ड) छत्तीसगड खोरे (मैदान)		छत्तीसगड मैदान	महानदीचा वरचा प्रवाह, बशीच्या आकाराचे खोरे.	धल्ली - राजहंस डोंगर.
इ) दंडकारण्य (बस्तर पठार)	बस्तर पठार, कोरापूट पठार, वायव्य उंचवटा, केओझर पठार, वैतरणी पठार, कलहंडी पठार, मालकत गिरी पठार, ईशान्य पठार, बमनगड पठार.		इंद्रावती, सबरी (शबरी), ब्राह्मणी, केंद्रोन्मुख नदीप्रणाली, वैतरणी व सळंदी, सुवर्णरेखा, तेल, उदंती, सिलेरू.	सिमलीपाल, मेघसानी गरहजत टेकड्या, बमरा टेकड्या, अथमलिक टेकड्या, अबुझनार टेकडी.
ई) मेघालय पठार/शिलाँग पठार	शिलाँग पठार		धनसिरी, यमुना, सिंगिमरी, रवरी, दिगारू, उमीऊम, मावपा इत्यादी.	गारो, खासी, जैतिया, मिकिर, रंगमा टेकड्या, तुरा रांग.
3. दख्खन पठार I. उत्तर दख्खन पठार अ) सातपुडा रांग	मोराद पठार, बेतुल पठार, मैकल पठार.		तापी, वैनगंगा, वर्धा, उत्तर उतारावर नर्मदा.	महादेव डोंगर, अकराणी, असीरगड, राजपिपला, मैकल रांग, कालीभिती, बेतुल भाग.
ब) महाराष्ट्र पठार	अहमदनगर - बालाघाट पठार, सासवडचे पठार, औंध पठार, खानापूर पठार.		गोदावरी, भीमा, कृष्णा व त्यांच्या उपनद्या खोरे.	अजंठा टेकड्या, महादेव डोंगर.
II. दक्षिण दख्खन पठार अ) कर्नाटक पठार	उत्तर उंचवट्याचा प्रदेश/उत्तर मैदान.	उत्तर व दक्षिण मैदान	तुंगभद्रा, कावेरी, भद्र, हेमवती, काळी नदी, गंगावती, शरावती, पापघनी, चित्रावती.	बाबाबुदान टेकडी, मळंद, गुनमनी बेट, विक्रमगिरी, बिलिगिरी, रंगमबेट्टा, मंदघळई बेट्टा.
ब) तेलंगण	तेलंगण, रायलसीमा उंचवटा.	समतलप्राय मैदान	गोदावरी, कृष्णा, पेन्नार.	हनमकोंडा, पट्टीकोंडा, उर्वा कोंडा.
क) तमिळनाडू पठार	कोईमतूर - मदुराई उंचवटा.		कावेरी, वैगाई, ताम्रपर्णी.	जावदी, शेवराय, कलरायन, पंचमलाई.
4. पश्चिम घाट (सह्याद्री) अ) उत्तर सह्याद्री			अरबी समुद्र व बंगाल उपसागराच्या नद्यांचा जलविभाजक, गोदावरी, भीमा, कृष्णा, कोयना इत्यादी नद्यांची उगमस्थाने.	

(क्रमशः)

प्राकृतिक विभाग	पठार	मैदान	खोरे/नद्या	डोंगररांगा/टेकड्या
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
ब) मध्य सह्याद्री	पूर्व घाट व पश्चिम घाटाचे संगमस्थान		कावेरी, तुंगभद्रा	
क) दक्षिण सह्याद्री			पेरियार, वैगाई, ताम्रपर्णी	अन्नामलाई, पालनी, कार्डमम, एलामलाई, पश्चिम वैगाई, बिरूपनाद अंदीपट्टी, अगमस्थीमलाई.
5. पूर्व घाट				
अ) पूर्व घाट (उत्तर भाग)			महानदी, गोदावरी, कृष्णा.	कोंडाविडा, मलिया, मद्रुल कोंडा रांगा, नल्लामलाई, पलकोंडा, बेलीकोंडा.
ब) पूर्व घाट (दक्षिण भाग)				एरामला रांग, शेषाचलम, बिलिगिरी रांग, जावदी, शेवराया, पंचमलाई, सिरूमलाई, वरुशनाद व तिरुपती टेकड्या.
क) निलगिरी पर्वत				कुंडा टेकड्या

तक्ता क्र. 4.11 : भारतीय द्वीपकल्प पठार - महत्त्वाची शिखरे

प्राकृतिक विभाग	शिखरे
अबू पर्वत	गुरुशिखर (1,722 मी.)
विंध्याचल	गोमनपूर (552 मी.), जानपो (800 मी.), सिंगारचोरी (884 मी.)
दंडकारण्य	मलयगिरी (1,169 मी.), मनकरेचा (1,099 मी.), मेघसानी (1,157 मी.)
मेघालय पठार	नोरकेक (1,515 मी.), शिलाँग (1,961 मी.)
सातपुडा रांग	तोरणमाळ (1,150 मी.), अस्तांभा डोंगर (1,325 मी.), धूपगड (1,350 मी.), अमरकंटक (1,064 मी.)
उत्तर सह्याद्री	कळसूबाई (महाराष्ट्र) (1,646 मी.), साल्हेर (1,567 मी.), महाबळेश्वर (1,438 मी.), हरिश्चंद्रगड (1,424 मी.)
मध्य सह्याद्री	व्हावलमाला (2,339 मी.), मुलनगिरी (1,913 मी.), कुद्रेमुख (1,892 मी.), पुष्पगिरी (1,714 मी.), बोडाबेडा (2,637 मी.), माकुरती (कर्नाटक) (2,554 मी.)
दक्षिण सह्याद्री	आनैमुडी (2,695 मी.) सह्याद्रीमधील सर्वात उंच शिखर
पूर्व घाट	निमलगिरी (1,515 मी.), सिंगराजू (1,516 मी.), महेंद्रगिरी (1,501 मी.), अन्नाकोंडा (1,680 मी.), गलीकोंडा (1,643 मी.), सिकराम गुड्डा (1,620 मी.)

तक्ता क्र. 4.12 : भारतीय द्वीपकल्प पठारावरील महत्त्वाच्या खिंडी

प्राकृतिक विभाग	खिंडी
अरवली रांग	बार, पिपिली घाट, देवैर, देसुरी
मेघालय पठार	गारो-राजमहल खिंड (माल्डा खिंड)
उत्तर सह्याद्री (महाराष्ट्र)	थळघाट, माळशेज, आंबेनळी, बोरघाट, कुंभार्ली घाट, आंबा घाट, फोंडा घाट, आंबोली घाट
दक्षिण सह्याद्री	पालघाट खिंड